

Apostolische reis naar Duitsland

22 - 25 september 2011

Toespraak van paus Benedictus XVI tot de moslimgemeenschap

Vrijdag 23 september 2011

Apostolische Nuntiatuur Berlijn

Beste moslimvrienden,

Het verheugt mij u hier vandaag als vertegenwoordigers van verschillende moslimgemeenschappen in Duitsland welkom te heten. Ik dank professor Mouhamad Khorchide hartelijk voor de vriendelijke welkomstwoorden en de diepe gedachten die hij ons heeft voorgelegd. Zij tonen hoe tussen de katholieke Kerk en de moslimgemeenschappen in Duitsland een klimaat van respect en vertrouwen is gegroeid en dat zichtbaar wordt wat ons gemeenschappelijk draagt.

Berlijn is een gunstige plaats voor een dergelijke ontmoeting, niet alleen omdat zich hier de oudste moskee op Duitse bodem bevindt, maar ook omdat in Berlijn in vergelijking met de andere Duitse steden de meeste moslims wonen.

De aanwezigheid van talrijke moslimfamilies is sinds de zeventiger jaren van de afgelopen eeuw in toenemende mate een kenmerk van dit land geworden. Het zal evenwel noodzakelijk zijn voortdurend eraan te werken dat men elkaar wederzijds

beter leert kennen en begrijpen. Dat is niet alleen belangrijk voor een vreedzaam samenleven, maar ook voor de bijdragen die ieder kan leveren aan de opbouw van het algemeen welzijn in deze samenleving.

Veel moslims hechten veel belang aan de religieuze dimensie van het leven. Dat wordt soms als provocatie opgevat in een samenleving die ertoe neigt dit aspect te marginaliseren of hoogstens te laten gelden op het terrein van privékeuzes van het individu.

De katholieke Kerk zet zich er vastbera- den voor in dat de publieke dimensie van het behoren tot een godsdienst passende erkenning ten deel valt. In een overwe- gend pluralistische samenleving is deze pretentie niet zonder betekenis. Daarbij dient men erop te letten dat het respect ten opzichte van de ander steeds in acht wordt genomen. Dit wederzijds respect voor elkaar groeit slechts op grond van overeenstemming over enkele onver- vreembare waarden die de natuur van de mens eigen zijn, in het bijzonder de onschendbare waarde van iedere indivi- duele persoon als schepsel van God. Deze overeenstemming beperkt de uiting van de verschillende godsdiensten niet; inte- gendeel, zij maakt het voor iedere mens mogelijk constructief te getuigen van waaraan hij gelooft, zonder zich te ont- trekken aan de vergelijking met de ander.

In Duitsland - zoals in veel, niet alleen westerse landen - is dit algemene referen- tiekader door de grondwet bepaald, waar- van de juridische inhoud voor elke burger bindend is, of hij nu lid van een geloofs- gemeenschap is of niet.

Hoewel de discussie over de beste formu- lering van principes als de publiekelijke godsdienstuitoefening verstrekkend is en altijd open staat, is het veelbetekenend dat de Duitse grondwet die nu al sinds zestig jaar tot uitdrukking brengt op een wijze die haar gelding toe nu toe nog altijd niet verloren heeft (vgl. art. 4,2). Daarin vinden wij vooral dat gemeen- schappelijke ethos, dat de basis is van de menselijke samenleving en ook in zekere zin zijn stempel drukt op de schijnbaar slechts formele regels van het functione- ren van de institutionele organen van het democratische leven.

Wij zouden ons kunnen afvragen hoe een dergelijke tekst die in een radicaal ver- schillend historisch tijdperk werd uitge- werkt, dat wil zeggen in een bijna uni- form christelijke culturele situatie, ook geschikt is voor het huidige Duitsland, dat leeft in een situatie van een gegloba- liseerde wereld en door een opmerkelijk pluralisme op het vlak van geloofsover- tuigingen wordt gekenmerkt.

Het schijnt mij toe dat de reden hiervan is te vinden in het feit dat de opstellers van de grondwet zich op dat belangrijke ogenblik er ten volle van bewust waren dat zij naar een werkelijk solide grond- slag moesten zoeken waarin alle burgers zich konden vinden en die voor allen een fundamentele basis kon zijn over alle ver- schillen heen. Zij gingen daarbij zo te werk dat zij de waardigheid van de mens en de verantwoordelijkheid voor God niet uit het oog verloren en tegelijkertijd niet afzagen van hun eigen geloof; voor niet weinigen van hen was immers het chris- telijke wereldbeeld de ware inspirerende kracht. Zij wisten echter dat zij de discus- sie moesten aangaan met mensen met een andere confessionele en ook niet-religieu- ze achtergrond: de gemeenschappelijke basis voor allen werd gevonden in het erkennen van enkele onvervreembare rechten die aan de menselijke natuur eigen zijn en aan iedere positieve formu- lering voorafgaan.

Op deze wijze legde een toen wezenlijk homogene samenleving de basis die wij vandaag mogen beschouwen als geldend voor een tijd die wordt gekenmerkt door pluralisme. Een basis die in werkelijkheid ook duidelijk de grenzen aangeeft van een dergelijk pluralisme: het is namelijk ondenkbaar dat een samenleving op de lange termijn zonder een consensus over

de fundamentele ethische waarden stand kan houden.

Benedictus XVI

Beste vrienden! Op grond van hetgeen waarop ik hier heb gewezen, lijkt mij een vruchtbare samenwerking tussen christenen en moslims mogelijk te zijn. En daarmee leveren wij een bijdrage aan de opbouw van een samenleving die in velerlei opzicht verschilt van hetgeen wij uit het verleden hebben meegebracht. Als gelovige mensen kunnen wij, uitgaande van onze respectievelijke overtuigingen, een belangrijk getuigenis afleggen op vele cruciale terreinen van het maatschappelijk leven. Ik denk hierbij aan de bescherming van het gezin, gebaseerd op de huwelijksgemeenschap, aan de eerbied voor het leven in elk stadium van zijn natuurlijk verloop en aan het bevorderen van een grotere sociale gerechtigheid.

© Copyright 2011 - Libreria Editrice Vaticana / Secretariaat RK Kerk in Nederland

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers

Ook daarom vind ik het belangrijk een dag van reflectie, dialoog en gebed te houden voor vrede en gerechtigheid in de wereld. Dit willen wij, zoals u weet, 27 oktober aanstaande in Assisi realiseren, 25 jaar na de historische ontmoeting daar onder leiding van mijn voorganger, de zalige paus Johannes Paulus II. Met deze bijeenkomst willen wij op een eenvoudige wijze tot uitdrukking brengen dat wij als gelovige mensen een bijzondere bijdrage leveren aan de opbouw van een betere wereld, waarbij wij tegelijkertijd erkennen dat, willen onze daden effect hebben, dialoog en wederzijds respect noodzakelijk zijn.

Met deze gedachten groet ik u nogmaals hartelijk en dank ik u voor deze ontmoeting, die voor het verblijf in mijn vaderland voor mij een grote verrijking is. Hartelijk dank voor uw aandacht.